

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Švarc pred odhodom.

Barona Švarca dnevi so šteti. Bodisi, da mu klerikalna stranka za strankarske protiusluge sedaj dela službo varuha, osrednja vlada se vendar zaveda, da izvzemši klerikalne poslance, napolnjuje ves slovenski narod v naši deželi tako nepremostljivo sovraštvo proti Švarcovi osebi in njega pomagačem, da je njega stališče absolutno nevzdržno. Švarcov padec je, kakor se poroča, pričakovati že v prihodnjih tednih.

Preden j pa zapusti ta nesrečni predsednik deželo, ki bi ji moral posvetiti svojo ljubav in skrb za napredek, a ji je dal vse svoje sovraštvo in stalno skrb za nazadovanje, preden odide spremljan od kletve vseh Slovencev, se je odločil še par udarcev zadati Slovincem. Iz Trsta je poklical zopet nemškega konceptnega uradnika, ki mu ni dišalo delo pri tržaški policiji. Detelo, glavarja iz Radovljice je poklical v Ljubljano. Razpustil je veteranom v Ljubljani njih veteransko društvo. Glede veteranskih društev je naše mnenje, da so popolnoma nepotrebna in da so toli vrli češki veteranci prav storili, ko so letos razpustili neko svoje društvo, uniformo pa zapustili cestnim pometačem. Prav tako! Ljubljanski veteranci pa žal niso imeli le uniform, ampak je njih pridni odbor z dolgoletnim delom prištedil 23.000 K, namenjenih predvsem za uboge člane in društvene dobrodelne namene. Švarcu je ta denar zadišal. V tem, da je društvo za žrtve 20. septembra darovalo 100 K je videl zločin. Franc Jožef je po Švarcovem poročilu tudi hud postal na veterane radi tega človekoljubnega čina in odložil protektorat društva. Obenem se je prepovedala zastava s črnorumeneno barvo in orlom! Prav se Vam godi, Vi patrijotje! Zdaj vidite kdo jemlje ozir na Vaša čutila! Zaničujejo ta Vaš čut, ker mislijo, da se z ljudmi, ki se ob igranju cesarske pesmi „habtacht“ zravnajo, lahko pometa, kakor s prostaki-rekruti. Po postavah, ki za enkrat veljajo, cesar ni odgovoren za svoja dejanja, zato se moramo držati njegovega namestnika Švarca.

Švarc se je pred odhodom spravil tudi nad čast župana ljubljanskega. Dolžil ga je, da je on poklical vojake 19. septembra! Noben pameten človek ni verjel te prismojene dolžitve, ker smo videli, kako se je tiste dni župan trudil, da Švarca odvrne, da ni dal kar s kanoni streljati na Ljubljano. Le „Slovenec“ je nekako markiral, da gre Švarcu kaj vere. Namen tega lista je prozoren, a uspeha ni dosegel ne „Slovenec“ ne Švarc, ki bi rad v naše vrste, ki so glede dogodkov 18.—20. septembra edine, zasejati razdor.

Za vsa ta dejanja je odgovoren človek, ki mu več ne morejo mnogo škodovati, kajti v vladni palači že kovčke polnijo gg. Švarc, Korinski in Kaltenegger. Prav je, da gre tudi Korinski, ki s hinavskim obnašanjem skriva svoje nemškonacionalno delovanje! Prav je, da zgine ta zeleni grofič z dežele, ki ni nič boljši kot Švarc in ostala kompanija. Mi ne bomo mirovali, dokler ne poberejo šila in kopit poleg Korinskega in Kalteneggerja tudi „senenega“ Laša in druge nemške referente, dalje pa nemške glavarje po deželi, ki kakor valpti gospodarijo nad slovenskim ljudstvom.

Politične vesti.

Državni zbor. Slovenski poslanci so vložili te-le interpelacije: Dr. Korošec interpelacijo na vodjo naučnega ministrstva radi razglasa nemškega „Volksrata“ in „Südmarke“, ki ga je dal rektor nabiti na vseučiliški avli; Fran Roblek radi zaplembe slovenske zastave po celjski policiji in radi celjskih samonemških uradnih razglasov; dr. Benkovič radi udeležbe nemškega ministra-rojaka pri seji „Südmarke“ in dr. Rybář radi prelomitve pogodbe parobrodne družbe „Dalmacija“, na škodo slovenskih delavcev.

Italjanska fakulteta. Vlada predlaga ustanovitev italjanske fakultete na Dunaju.

Obtožnica zoper brate Srbe-veleizdajalce je dostavljena obtožencem. Klerikalni listi na Hrvaškem zahtevajo, da se Srbe obsodi na večletno ječo!

Dopisi.

✓ Iz Žirov. Katoliški izobraževalci na delu. Napredujemo! Z vsem občudovanjem vredno naglico. Vedno bolj se uresničujejo Perkove besede: „Kdo bi bil poprej mislil, da je v Žireh kaj takega mogoče.“ „Danes pa nas svet občuduje.“ To se je znova pokazalo v nedeljo 17. do 18. januarja 1909. „Klerikalno bralno društvo“ je priredilo veselico, na kojoj so se zbrali vsi „odlični“ pristaši klerikalcev cele občine, da razveselijo sami sebe ter se tako ojačijo za nadaljni boj. To bi bilo vse lepo. Toda ko je vže popolnoči prispelo na to veselico nekaj fantov, ki niso bili njih „duha“, je vzkripelo v „katoliškem“ mravljišču. K fantom, ki so čisto mirno sedli krog mize in naročila vina, pride nek „korajžen“ fant v osebi kaplana P. Perka, ter zahteva, da naj plačajo vstopnino; fantje odgovore opravičeno, da se popolnoči vendar ne pobira vstopnina, ko je vže vspeored veselice popolnoma izčrpan, v gostilno pa je prost vhod. Ker kaplan ni dosegel svoje neopravičene zahteve, pozval je svoje ljudi, naj udarijo po novih gostih. Nato pa vsi veseličarji kakor hipnotizirani planejo po nedolžnih žrtvah. To vam je bil prizor klerikalne krščanske ljubezni do bližnjega. „Čuki“, „orli“, „sove“, tretjeredniki sv. Frančiška, prepasani z vrvjo in škapulirjem, trečjalke moške in ženske, z svetim duhom razsvetljeni možje in njih žene, „zajci“ in sploh vse zverine iz svetega brloga so se spustili kakor divji v svetem navdušenju po truplih nasprotnikov, odprli so ti ljudje, patentirani katoličani nože, pograbili polena, steklenice in sploh vse, kar je bilo pri rokah in pričili mesariti ter pobijati nasprotnike, dvema so zadali smrtnonevarne rane, druge so lahko

poškodovali. Nekteri so odbežali tem novodobnim križarjem, ker drugače bi jih bili ubili. Cela stvar je v rokah sodnije in bomo še poročali. Faktum je, da so klerikalci pokazali svojo izobrazbo v polni meri, kajti načeloval je tej bandi kaplan Perko in on je krivec vsem činom svojih junakov. Mi prosimo „Slovenca“, da zopel ponatisne naš dopis, kajti tudi ta je pisan v „nizkem in surovem tonu“. Iz bacilov, koje omenja, se je res razvila pri nas prava črna kolera, ki preti pokončati vse, vse kar je bilo kedaj lepega in dobrega v Žireh, ker pa je naše telo še toliko zdravo in trdno, da bo to bolezen prebolelo in izmetalo iz sebe nevarne glivice, kojih največja je kaplan Perko. Zato se nam ni bati. Ljudje, ki hodijo v „Žiberše“ k „zamaknjeni babi“ nebesa kupovat in napadajo z noži svoje nasprotnike, so res strašansko s svetim duhom razsvetljeni in vzvišeni in ako mi o teh ljudeh pišemo resnico, prizna sam dopis „Slovenca“, da je to „nizki in surovi ton“. Kaplan Perko blati in laže o njemu neljubih osebah na vse mogoče načine na prižnici. Tudi o siciljanskem potresu je pridigoval, da je očitna kazen božja. Tudi jasen dokaz „brihtne glave“, ki je tako razsvetljena, da jej je natanko znano, iz kakega vzroka Bog kaj naredi. Sploh ti ljudjo menijo, da je Bog njih igrača, njih najponižnejši sluga, da more vse, kar oni počnejo, če tudi največje lopovščine, ne vzeti za dobro, vse drugo, pa kar njim ne ugaja, za „greh“. Ako nasprotniku pogine kokoš, je to „kazen božja“, ako si pa klerikalec nogo zlomi, pa pravijo, da tepe tistega, ktere ga ljubi. Mi pa pravimo, da jih ni večjih antikristov in brezvercev, kot so klerikalci, kajti vsa njihova dejanja so v popolnem nasprotstvu z Kristusovimi nauki in sploh нравnemu čustvovanju plemenitega

Listek.

Postojna — mesto v Ameriki.

Nekam neverjetno se to zdi in marsikateri bralec in bralka bodeta zmajala z glavo in rekla: „Ta nas hoče pošteno potegniti — pa ravno sedaj za predpust!“ Revež sem torej, ki ga obsojajo po nedolžnem, kajti zagotovo trdim, da je tako, videl sem namreč Postojno res v Ameriki.

Severno od Cincinnati so zasledili krasno jamo, polno najlepših kapnikov, ki je bila ravno taka kot naša. Slučajno je prišel mimo vrl Postojčan, ki je uvidel, da se bo dalo še veliko narediti iz te jame. Stopil je v zvezo z drugimi Amerikanci in ti so ustanovili po vzorcu kranjske Postojne, ameriško.

Seveda v Ameriki je vse drugače, tam se kruh po ameriškansko pečejo, kaj pa šele takrat, kadar ustanove mesto!

Amerikanec se kaže povsod praktičnega, vendar je včasih tudi svojeglavno neumen.

Povedati moram v prvi vrsti, da je postojnsko društvo za promet s tujci imelo 3 člane v železniškem (oz. „kolodvorskem“) ministrstvu, ki so tako skrbeli za Postojno, da je vsake pol ure iz Nevjorka prišel brzovlak. Tujcem, ki bi vedno radi lazili po jamah, se je podaljšal njih jamski občutek na ta način, da se jih je spuščalo s kolodvora navzdol v jamo po cestah, mimo Ribnika in ob jamski cesti.

Pripeljal sem se v Postojno ob 7 ih zvečer. Sedel sem na avtokobil, ki je bil dovršeno sestavljen, ter me je kar sam zapeljal proti hotelu. Hitro sem skočil z avtokobila, misleč, da bom karamboriral s kakšnim ogrom. Pa glej ga spaka! Avtokobil me je začel med vsemi ljudmi iskati in leteti za menoj. To so se mi smejali, zato sem pa osramočen zopet sedel na avtokobil, ki me je zadovoljen in radostno prhajoč lepo in mirno pripeljal v hotel.

„Narodni hotel“ ima v Ameriki sedem nadstropij z velikansko podstreho za — cekine. „Gostilna v drevoredu“ je izgubila naslov in nosi sedaj napis: „Gostilna ob treh relsah“, ker mimo peljejo trije tiri cestne železnice. Loterije ni tam več, ampak avtomat za čokolado in klobase. Ljudje pravijo, da imajo večjo srečo pri tem avtomatu kakor pa nekda pri loteriji.

Na glavnem trgu nasproti Vilharjevega spomenika sem strme občudoval 75 nadstropno hišo. V 67. nadstropju te hiše imajo postojnska dekleta klub, postojnski samci jim hodijo prepevat podoknice v Cepelinovem zrakoplovu, ker bi se drugače nič ne slišalo, ako bi peli na cesti.

Samo en primer naj vam povem, da boste videli kakšen promet je v Postojni. Tiskarnar, ki nosi slučajno ime Šeber ima v posebnem oddelku 2000 tiskarjev, ki družega ne delajo, kakor da tiskajo jedilne liste za hotele.

Zvečer je bila v hotelu, kjer sem se nastanil velika maskaradna veselica.

Videl sem veliko število posameznih mask in tudi v skupinah. Tujci so prišli iz vseh krajev: Kitajci, Arabci, Španci,

človeka. In voditi in biti boj proti klerikalizmu je največje dobro delo za narod in za splošnost. Kdo dela razdor v narodu? Kdo je vzrok, da smo Slovenci kulturno zaostali revni narod, da moremo iskati kruha med drugimi srečnejšimi narodi? Klerikalna vzgoja našega naroda! Skozi sto in stoletja nas je tlačil k tlom rimski klerikalizem in pobil med nami vsak svoboden pojav, vsako stremljenje po osamosvojitvi. Duhovniki in graščaki so bili med nami gospodarji skozi stolotja in bič je pel po hrbtiščih naših kmetov v tisti dobi, ko so se zidali po naših hribih gradovi in cerkvice. S solzami v očeh in stisnjeno pestjo v žepu je jedel takrat naš praded borni ovseni kruh, ko sta vladala nad njim talar in kuta. Revščina in nevednost se je razprostirala kot črna noč nad nami. Prijatelji, ako želimo nazaj teh časov, postanimo precej vsi klerikalci.

Opazovalec.

Iz Črnega vrha nad Idrijo. Po preteku zadnjih 10 let je potrebno vsakemu gospodarju speljati revizijo vseh računov, iz česar se prav razvidi, kje je bil pravi vzrok propada, ali obratno, kaj je pravi vir blagostanja. Ravne tako potrebno je, da pregledamo delovanje cele občine. Vemo, da bode nekatere to zbudilo in bodo na tihem kritikovali, a resnica ostane. Do leta 1898 je bilo po naši občini še splošno mirno. Za politiko se je še maloko kaj zmenil. Ljudje res še niso poznali politike in medsebojnega sovraštva, kakor danes. Dne 26. maj 1898 so odprli kmetiško zadrugo-konzum. Velikanski dobički so bili preračunjeni. Ne da se reči, da v začetku ni šlo povoljno, dokler so imeli vodstvo v rokah sami kmetje in posetniki, a to ni dolgo trpelo. Kmalu je prišel v vodstvo kot glavni ravnatelj kaplan, za njim oni, kateri so bili spočetka največji sovražniki

Italijani, Rusi, Srbi, Črnogorci, veliko Kranjcev v narodnih nošah in drugih. Zapazil sem mirnega ameriškega gentlemana, ki se ni nič zmenil za vso nagajivost mask. Mormona s svojimi 3 ženami, katerim se je znal pa spretno umikati in je vedno tako napeljal, da so plesale z drugimi.

Plesalo se je vse mogoče ples. Tudi „busedo“ so pokazali Čehi, ki so prišli na ples.

Jaz sem pa pri vsej previdnosti eno pošteno skupil. Takoj ko je pričela igrati godba, sem lepo poprosil neko masko za ples. A glejte jo Amerikanko! Grdo me je pogledala in rekla: „Ali ne veste, da v Ameriki gospe same volijo pri plesu? Ali mislite, da imate samo moški izbirati si plesalk? Me ženske smo se že osamosvojile, zato pa bom plesala z tistim, ki si ga bom sama izbrala!“ „To je pa zopet novo“, sem si mislil in odnesel s prirojeno potrpežljivostjo to breme — košaro, ki pa ni bila iz Rihnice. Mirno sem sedel, toda ni bilo treba dolgo čakati rešiteljice. Kmalu sem tudi jaz plesal. Ker so Amerikanke videle, da ne plešem tako slabo, so me pridno preganjale k plesu. Celo ona plesalka, ki mi je dala košaro, je prišla 3 krat po me.

Vrtel sem se do ranega jutra, tako mi je ugajala veselica. Seveda vsega ne morem popisati, kar sem videl v Ameriki, zato pa pravim ob koncu:

Pridite vsi v mesto Postojno v Ameriki!

Ameriški Postojnčan.

konzuma, potem se je menjal kaplan za kaplanom, vsi so imeli najvažnejši posel v rokah — blagajno. Iz kmečkega društva je postala družba klerikalcev pod vodstvom kaplanov. Lansko leto 1908 so vrgli kaplana Pravharja iz konzuma čez prag in za njim tudi glavno prodajalko. Slišali so se obupni glasovi iz konzumnega zidovja. Bilanca je kazala okrog 37.000 K dolga, razume se, da tudi toliko premoženja. Bolj vešči ljudje so pa rekli, da vse premoženje znaša komaj kakih 17.000 K. To kaže, da bode res lepa dividenda. Leta 1901. se je osnovala Mlekarska zadruga zopet z najlepšim namenom. Vsi kmetje so hoteli hkratk postati udje, mleko je kar v potokih teklo po Črnem vrhu, vodstvo je moralo misliti pri takem navalu za potrebne stroje, kar se razume, da so bili dragi. To pa že ni bilo vseč črnogledom, bati se je bilo, da kmetje postanejo potem-takem preveč samostojni in ne bodo več radi lizali soli iz rok klerikalnih politikov. Pričelo se je ščuvanje, stroji so se nakupili, mleko pa je izostajalo, veliki troški in režija, izdelek skozi manjši. Po preteku dveh let je bil konkurz v zadovoljivost klerikalnim generalom z dolgom 25.000 K, vrednost inventarja okrog 13.000 K. Končno so ostali udje morali poplačati še celih 25.000 K. Velika vrednost inventarjeva se je poizgubila pri razprodaji sira in strojev, ostalo so požrli troški konkurzne oprave. Končno je letošnjo jesen prišel še požar v vaši Črni vrh, kar občuti cela občina, potem takem se lahko zapiše da je danes po preteku 10 let občina za celih 100.000 K zadolžena, zraven še prištejmo povišanje davkov, je vprašanja vredno, ali bo mogoče vse to obrestovati; ne bo čudno, ako ne bo po preteku prihodnjih 10 let že polovica posestnikov pripadlo v klerikalno posojilnico v takih razmerah. Danes gospodar, potem pa posojilnični najemnik za visoko najemnino. Zato pa je treba pravočasno delovati, da se zapre pot proti vsaki nejevolji. Treba dobre katoliške organizacije. Marijine hčere so že popolnoma vdane, treba je še mladeniče in mlade može organizirati za potrpežljive in poslušne Čuke. To društvo bo najboljšo. Mladeniči in mladi možje, kar pristopite, tukaj boste pod vodstvom in v zavetju ter na varnem pred vsem. Sami gospodje župniki in kaplani vas bodo varovali in kadar bodeš nesel visoke obresti in najemnino v njih posojilnico, bodeš imel prepričanje, da je res vse za dobro stvar.

Domače vesti.

P. n. naročniki! Prosimo, da vsi takoj poravnate zaostalo naročnino in naročnino za l. 1909 v znesku 4 K.

Volitve v trgovsko in obrtniško zbornico za Kranjsko se vrše dne 28. januarja t. l. Narodni volilni odbor vneto in nujno prosi slovenske trgovce in obrtnike, da složno glasujejo v posameznih oddelkih za sledeče može: **V trgovini:** I. kategorija (rjave glasovnice) Ivan Hribar, župan

v Ljubljani; Ivan Knez, veletržec v Ljubljani; II. kategorija (modre glasovnice): Fran Hren, trgovec v Ljubljani; Ivan Mejač, trgovec v Ljubljani. III. kategorija (rumene glasovnice): Anton Ditrich, trgovec v Postojni; Leopold Fürsager, trgovec v Radovljici. **V obrtu:** II. kategorija (rdeče glasovnice): Josip Lenarčič, tovarnar na Vrhniki; Vinko Majdič, imetnik mlina v Kranju. III. kategorija (bele glasovnice): Ferdo Primožič, mizarski mojster in načelnik mizarske zadruga v Ljubljani; Lovro Sušnik, gostilničar in pekovski mojster v Škofji Loki; Vinko Umek, stavbni mizar v Novem mestu; Josip Vidmar, dežnikar v Ljubljani.

Osebna vest. Kot suplent je nastavljen na tukajšnji ljudski šoli g. Leopold Kopač, abs. učitelj, kand. iz Novega mesta.

Postojnski „Sokol“ priredi 20. svečana običajno društveno maskarado, nakar naj se blagovolijo ozirati bratska društva v okolici. Sodelovala bode godba našega domačega pešpolka št. 97 iz Trsta, katera je že zagotovljena. Podrobnosti se naznanijo pravočasno.

Za „Sokolski dom“ v Postojni so darovali: br. Baltazar Masner nabral na občnem zboru pevskega društva „Postojna“ 21 K 60 v, br. dr. Kotzmuth, vstopnino h koncertu 2 K. Živel vrli darovalec, ki ga naj bi posnemali vsi oni, ki se niso vdeležili koncerta! Na zdar!

Poziv postojnskimi pevcem. Veliko pevcev je že pristopilo zadnji čas k društvu „Postojna“, pogrešamo pa še marsikoga, ki ima dober glas in bi kot pevec društvu veliko koristil, pa ne vemo vzroka, zakaj se odteguje. Delujmo z združenimi močmi v prosep društva in dobrega petja. Pevci, ki imate dobro voljo pripomoči pevskega društvu do večje veljave zahajajte redno k pevskim vajam, ki se vrše ob torkih in petkih zvečer od pol 8. do pol 9. ure. Odbor.

Dekana postojnskega so šli tožiti h knezoškofu odposlanci katoliškega izobraževalnega društva. Natančna imena teh veljakov nam niso znana in reklo se nam je le toliko, da sta dva po svojem poklicu upokojena železniška čuvaja, eden kovač in eden čevljar. Ko jih knezoškof posvari, da ni lepo, če se svojega župnika tako grdo obrekuje, mu seže eden izmed četvorice v besedo rekoč: „prevzvišeni, saj smo mi od njih stranke!“

Kaplan g. Vilfan v Postojni je v pretečenem tednu opasno obolet in se šel zdraviti v postojnsko okrožno bolnico. Kakor čujemo se mu je obrnilo že toliko na bolje, da bo zamogel v kratkem zapustiti posteljo. Na njegovo kaplansko mesto je prišel te dni vipavski kaplan g. Gabršček.

Tamburaški in dramatični klub „Sovič“ v Postojni, namerava prirediti na Svečnico 2. febr. 1909 prvi koncert s šaloigro „To sem bil jaz.“ Ta enodejanka se je igrala v Postojni zadnjikrat leta 1870, torej pred 39 leti ter takrat rodila veliko smeha in zadovoljnosti.

Omeniti je tudi treba, da jo je spisal naš Notranjski rojak Miroslav Vilhar.

Pevsko društvo „Postojna“ je imelo dne 17. t. m. svoj občni zbor, ter si izvolilo nastopni odbor: Albin Stritar, predsednik; Fran Kutin, podpredsednik; Josip Paternost, blagajnik; Josip Burger, tajnik; Čech Anton, Dolenc Fran in Matija Frank, odborniki. Kot namestnika sta bila izvoljena Fran Bizjak in Anton Verbič.

Samo nemški napisi se še danes nahajajo na nekaterih tobačnih prodajalnah na Notranjskem. Na Primorskem pa imajo tudi te vrste napise samo slovenske, ki se glase: C. kr. prodaja duhana. Res sram nas mora biti.

Na rednem občnem zboru napredno-izobraževalnega društva v Vrabčah-Velkempolju je bil izvoljen sledeči odbor: Franc Volk, predsednik; Ivan Škapin, posestnika sin, predsednikov namestnik; Leopold Seražin, posestnika sin, tajnik; Anton Nabergoj, posestnik, blagajnik; Ivan Mahnič ml., posestnika sin, knjižničar; Jožef Škapin, posestnika sin, Franc Škapin, posestnik in Andrej Škapin, posestnika sin, odborniki. Društvo obstoji 5 let v kojem času je imelo 6 občnih zborov in 32 odborovih sej.

Županom na Vrabčah je izvoljen gosp. Jožef Žiberna. Povod teh volitev se je pokazalo, kako močno je zavožena farovška politika. Klerikalci sami so se razdvojili in farovski kandidat Brajdih je ostal na rešetih.

Umrli je v Velkempolju 3. t. m. svobodomislec Andrej Mislej v starosti 79 let. Govori se, da je bil prvi svobodomislec na vipavskih hribih. Ljudje so ga spoštovali, čeravno je bil ubožen, ker je bil vsestransko pošten, za splošni blagor vnet in nadarjen človek. V cerkev ni hodil. Konečno se je vendar dal na pritisk družine spraviti s tolažili sv. vere. N. v m. p.!

Iz Orehka se nam piše, da „Odvada“ izbornu uspeva. Tu vidiš fantiče, ki so komaj šoli odrasli in malone vsi nosijo ponosno svoj narodni znak, eden na klobuku, na čepici, na prsih. Zelo lepo, krasno znamenje narodne zavednosti. O odraslih niti ne govorim, saj vsa Notranjska pozna Orehek. Tu ni izdajice. In Orehovska dekleta! Kako lepo jih je videti, ko nosijo narodne znake kot zaponke, mesto židovsko-nemških spak. Upam, da bom zamogel pisati v kratkem kaj prav lepega iz našega narodnega Orehka.

Za dovršitev poskusnega vodnjaka v Zagorju na Krasu je dovolilo poljedelsko ministrstvo 50 % prispevek v najvišjem znesku 510 K. Obenem se ima izplačati tudi drugi del še leta 1893 dovoljene podpore. Prvi del iste je bil izplačan že leta 1893. Takrat se je izkopala luknja pod vasjo, kjer se je letos v najhujši suši dobilo 200—300 hl vode s pomočjo gasilne pumpe. Zdaj se napravi vodnjak.

Znani nemčur in kričar na tukajšnji postaji asistent Luschitzky je kazenskim potom premeščen iz Postojne v Matulje-Opatijo. Kakor znano je omenjeni

odvračal tujce na postaji naj ne hodijo v postojnsko jamo, ker je „Lurloch“ pri Gradcu lepši. Raditega se je županstvo pritožilo na direkcijo, ki ga je prestavila. Ako bode tudi v Opatiji agitiral za Lurloch, mu bode že jamska komisija pomagala dalje. Naš ljubi Hansi je pa zopet ob enega bratca. Leto 1909 je zanj nesrečno, še bolj pa za „wackere deutsche Minderheit,“ ki jo kmalu ne bode več.

Št. Peter na Krasu. Št. Peterski uradniki in salonski orkester iz Postojne prirede v prostorih železniške restavracije v Št. Petru dne 30. januarja 1909 koncert. Na vspredu je godba, petje, šaljiva loterija, šaljiva pošta, ples in prosta zabava. Čisti dohodek je namenjen „Družbi sv. Cirila in Metoda“ in v prid skladu za „Sokolski dom“ v Postojni. Začetek ob 9. uri zvečer.

Slovensko obrtniško društvo v Ljubljani, priredi v nedeljo dne 31. prosinca t. l. popoldan ob 3. uri v prostorih občinske pisarne v Postojni obrtni shod s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika. 2. O pomenu obrtne organizacije. 3. O pomenu zadružne organizacije. 4. O pomenu obrtnih društev. 5. Raznoterosti. Slovenske obrtnike postojnskega okraja se opozarja na ta shod in se pričakuje od njih mnogobrojne udeležbe.

Naša mladina se mora učiti!

Žalostno je, da Slovenci ne izrabljamo dovolj svojega razuma, da si moramo služiti kruh večinoma kot delavci, sluge itd. Zastopani smo torej pretežno v najnižjih in najslabše plačanih stanovih. Zakaj to?

Morebiti je moj odgovor pravi: „Starši skrbimo premalo za praktično izobrazbo svojih otrok!“

Že za ljudsko šolo se brigamo premalo. Otrok hodi po 6 let v šolo in piše tako slabo, da je strah, ne zna pismeno računati. Dejali boste: „To je zakrivila šola!“ — Toda premislimo: v naših razredih mrgoli po 70 do 90 glav. Učitelj miri, urejuje in poučuje vse otroke skupaj — da bo posamezni učenec napredoval, zato se morajo pobrigati tudi stariši — vsak dan par minut bi zadostovalo. Roko na srce: Ali se ne zdi slovenskim starišem premalenkostno, da bi se brigali za šolski napredek? Nemci prodirajo v naše dežele, ker se pridno uče, naši otroci pa ostanejo trpini in reveži, če se še tako trudijo in pehajo po svetu, ker ne znajo ljudskošolskih predmetov — pisanja in računstva. Koliko je Slovencev, ki šele po vojaških letih spoznajo, da ne znajo ničesar, da morajo zato vstopiti kot najnavadnejši delavci v tovarnah ali pri železnici itd. vkljub bistremu razumu — brez upa, da bodo dosti napredovali.

Stariši so dolžni misliti za neizkušeno deco. Glejmo, da ne bodo tekla mlada leta brez pouka. Brigajmo pa se bolj za čas od 14 do 20 leta. Ne izgubimo svoji mladini tega časa! Prevdarimo, kateri stan bo najbolj primeren za otroka. Če smo ga odločili za kmeta spopolnimo ga v tem stanu kolikor mogoče, da bo znal

najprej to, kar znamo sami. Če mogoče, ga pošljimo v kmetijsko šolo, ali ga pa dajmo služiti v bolj moderno ali vzorno kmetijo, da se izuči.

Kdor je odločil sina za rokodelca, naj tudi gleda, da se bo temeljito izobrazil — da postane res mojster. Nekateri obrti propadajo, ker je vedno več tovarn, posvetujmo se in brigajmo se zato, ali bo dosegel otrok v izbranem stanu dober kruh — da se ne bo morebiti učil zastonj ter kljub učni dobi vstopil pozneje kot delavec, kot dninar, kakor nas uče žalostni primeri. Kruha, dovolj dobrega kruha je pri različnih modernih napravah. Treba se je pobrigati tudi za te stanove, da začnemo učiti mladino na pravi način.

Sklepam. Važna je ljudska šola, primerna je za vse stanove, še važneje je, da uporabimo čas od 14 do 20 leta z učenjem tistega dela, od katerega bo mladenič pozneje živel. Izberimo mladeniču po prevdarku in posvetovanju z razumnimi izkušenimi možmi dotične stroke zgodaj poklic, kateremu bo žrtvoval svoje moči. Skrbimo, da se bo v tem času otrok resnično strokovno izobrazil, da bo pozneje mož na svojem mestu.

Koliko dobrih mest so že zasedli naši sovragi, ker tavamo slepo sem in tja in nimamo za svojo mladino pravega cilja.

Po svetu.

Mesina vstaja. Ministrstvo za javna dela je odposlalo na kraj nesreče komisijo, ki se ima baviti z vprašanjem zopetnega sezidanja mesta. Pred vsem si je stavila nalogo odpraviti razvaline. Nameravajo jih pogrezniti v morje. Najprej bo treba izčistiti struge obeh rek, ki tečejo skozi Mesino, ker se je bati povodnji. Preostali prebivalci Mesine si bodo s tem delom lahko zaslužili za sedaj potrebni kruh. Neumorno kopljejo na krajih kjer so stala vojaška skladišča, ker je tu pokopanega mnogo žita in moke. Dalje dovažajo les za zidavo barak, ki jih bo postavilo 200 vojaških tesarjev.

53 Srbov obdolženih veleizdaje. Sodni svetnik dr. Kazutič je 15. t. m. prebral radi veleizdaje obdolženim Srbom v Zagrebu obtožnico. Obtoženi so, da so v zvezi s političnim društvom „Slovanski jug“ v Beogradu, ki pod pretvezo, da združuje Slovane na Hrvaškem, v Slavoniji, Dalmaciji in Bosni socijalno, politično in kulturno, razširja misel na velikosrbsko državo ter namerava iztrgati Avstriji omenjene dežele ter jih združiti s Srbijo pod žezlom Petra I. Obdolženih je 53 oseb in sicer 12 učiteljev, 5 grških duhovnikov, 11 posestnikov, 15 trgovcev in gostilničarjev, 2 gozdarja, 7 občinskih uradnikov in en dijak. Prva obravnava bo sredi februarja, povabljenih je 270 prič. Do sedaj se je prijavilo 33 odvetnikov za zagovarjanje. Obtožencem preti v slučaju, da bodo krivim spoznani, smrt na vešalih.

Dobre slovaške šolske knjige prepovedujejo. V uradnem mažarskem dnevniku je bil objavljen

odlok ogrskega naučnega ministerstva, po katerem se prepoveduje v slovaških šolah rabiti: „Obrazkovy šlabikar“ in „Prva čitanka“, sestavil in izdal Jan Bežo. Zakaj sta se le ti učni knjigi prepovedali, odlok ne pove. Bržkone zato, ker se v teh knjigah nahaja nekoliko besedi o Slovaki, in slovaški učenec ne sme v šoli zvedeti, da bivajo na Ogrskem tudi Slovaki.

Kmečka zveza na Bolgarskem. Pred kratkim je praznoval svojo 10letnico „Bolgarski zemledelski sojuz“, pri svojem letnem občnem zboru. Zborovanja se je udeležilo do 5000 kmetov. „Zemledelski sojuz“ je bil ustanovljen l. 1898. Od začetka se mu je godilo zelo slabo, vendar je vse težave srečno premagal. Sedaj ima 1128 podružnic in 52.000 K dohodkov na leto. Glasilo zveze ima 5885 naročnikov. Preteklo upravno leto je zveza imela 10.000 shodov. Koledar zveze se je tiskal lani v 50.000 iztisih, letos se ga pa tiska že 100.000. Letos namerava zveza odpreti skladišče za poljedelska orodja in ustanoviti lastno tiskarno.

Prebivalstvo sveta. Prebivalstva na svetu je 1 milijarda in 450 milijonov, ki je porazdeljeno tako: v Aziji 800 milijonov, v Evropi 320, v Afriki 210, v Ameriki 110, v Avstraliji 10. Od teh jih nosi obleko 500 milijonov, 250 milijonov jih je sploh brez obleke, 700 milijonov jih je deloma pokritih, 500 milijonov prebiva v hišah, 700 milijonov v luknjah in jamah, 250 milijonov pa kar pod milim nebom.

Kako se kolje goska? V Starem gradu na Hrvaškem je pri kmetu Matjanu klal svinjo klavec Anton Podplatnik. Ko je bil z delom gotov, poklical je Matjan soseda na večerjo, kjer so se prav dobro imeli. Med razgovorom je vprašal sosed Podplatnika, kako se kolje goska. Ta je prijel z eno roko za vprašalčevo brado z drugo pa za nož ter je s topo stranjo podrgnil po sosedovem vratu. „Ne tako,“ je rekel sosed, prijel mesarja za glavo ter mu porinil nož v grlo do držaja. Podplatnik je bil takoj mrtev. Morilca so zaprli.

Atentat „črne roke.“ Italijani, ki tvorijo zločinsko družbo „črna roka“, so razstrelili v Njujorku z bombo neko hišo zato, ker jim lastnik ni hotel poslati denarja. Nad 20 oseb je bilo hudo ranjenih, 5 jih je že umrlo za ranami.

Kako ljubijo Poljaki svoj materni jezik. V Nemčiji je prepovedano na javnih shodih se posluževati drugega jezika ko nemškega. S tem je vlada hotela preprečiti vse poljske shode. Toda Poljaki v Brukhausenu in Esenu so vendar priredili svoje zborovanje, ne da bi se jim bilo treba posluževati v svojih govorih nemškega jezika. Shod so pravilno prijavi, in ko je prišel policijski uradnik, je vstal sklicatelj shoda in napisal s kredo na veliko tablo, da se bodo govori razdelili med udeležence tiskani v letakih. Ko so udeleženci shoda prebrali letake, je predsednik napisal na tablo vsebino resolucij, ki bi se naj sprejele. Te resolucije so bile sprejete. Do tega časa ni nihče spregovoril nobene besede. Nato je predsednik pozval udeležence, naj zapoje poljsko pesem, česar pa poli-

cijski uradnik ni pripustil in je shod zaključil. Ta dogodek nam živo priča, kako se tudi proti pruski policijski nasilnosti odločen Poljak še vedno brani. Z nasilstvom se ne da nič doseči.

Za kratek čas.

Nesramnost. Gospa: „Prepovem Vam enkrat za vselej, da Vas moj soprog v temi poljublja!“ Dekla: „Mar dovolite to ob belem dnevu gospa?“

Otročje. Šofer, malemu otroku, ki stoji ravno pred avtomobilom: „Mali beži, da Te ne povozim!“ Deček: „Saj še konj nimate, da bi jih upregli!“

Listnica upravnštva.

Tvrdka Franck v Zagrebu. Vi ste nemško-židovska tvrdka. Zato Vašega inserata ne moremo vsprejeti. Mi zahtevamo, da vsak zaveden Slovenec in Slovenka kupuje le Jelačinovo cikorijo iz „Prve jugoslovanske tovarne kavinih surogatov“.

Loterijske številke.

Brno, 13. januarja	50	57	12	2	65
Trst, 16. januarja	25	28	63	52	18

Postojna – mesto v Ameriki

ali

velika sokolska maskarada, ki jo priredi telovadno društvo „Sokol“ v Postojni.

FRANC KRAIGHER

krojaški mojster v Ljubljani
Kongresni trg 5 (Zvezda).

Priporočam se za izdelovanje
oblek za gospode.

Domače in inozemsko blago imam vedno v zalogi.

Cene zmerne! Delo solidno!

== Postrežba točna. ==

Slab želodec ne prebavi ničesar

ter povzročuje, da smo brez pravega teka, da boli želodec, da nam je slabo, da boli glava. Prav gotovo pomagajo proti temu

Kaiserjeve Metine Karamele.

Zdravniško preizkušene.

To sredstvo oživilja, pomaga prebaviti in krepi želodec.

Zavitek 20 in 40 h.

Dobivajo se v sledečih lekarnah: **J. Hus**, Vipava; **F. Bakarčič**, Postojna; **A. Bohinc** in **U. pl. Trnkóczy**, Ljubljana; **K. Andigajne**, Novo-mesto; **D. Pirc**, Idrija.

Naznanilo.

Steklenice za sodavico (sifonke) z napisom M. Modic, Novavas pri Rakeku so moja lastnina, ter jih naj izvolijo cenjeni odjemalci vračati mojemu vozniku, ali pa po železnici na moj naslov.

Lovro Rogelj

tvornica sodavice na Vrhniki.

Kdor

hoče sebi in svojim otrokom odpraviti

kašelj

hripavost, nahod, oslovski kašelj, katar v grlu
naj kupi zdravniško priporočene

Kaiserjeve prsne karamele

s 3 smrekami.

--- 5500 notarsko priznanih izpričeval. ---

Zavitek 20 in 40 h.

Škatlja 80 h.

Dobivajo se v sledečih lekarnah: **J. Hus**, Vipava; **F. Bakarčič**, Postojna; **A. Bohinc** in **U. Trnkóczy**, Ljubljana; **K. Andigajne**, Novomesto; **D. Pirc**, Idrija.

Zastopnik

valjčnega mlina **Vinka Majdiča** iz Kranja
Slavoj Jenko ima zaloge za odjem na debelo
v Trnovem in Podgradu.

Trgovci: „Svoji k svojim.“

Obširno posestvo

obstoječe iz hiše, mlina, dveh gospodarskih poslopij, ki imata tri velike hleve, pod in dve veliki snici, dve kleti, dalje obstoječe iz devet delov travnišćnine in več delov gozda. Poleg tega se nahaja več njiv in velik vinograd, ki je sedaj v pušči, a ima krasno lego in je zelo pripraven za nov sadež.

Proda se iz proste roke od posestnika, imetnika

Janeza Freliha

na Vitošah št. 4., pošta Št. Vid pri Vipavi, Notranjsko.

Proda se po dogovoru! Več se izve pri ravnoistem!

Pozor! Kmetje! Pozor!

SVOJI K SVOJIM!

Popolnoma varno in najbolje naložite denar v

Kmečki posojilnici

— v LJUBLJANI —

(nasproti Figovca — v lastni hiši na Dunajski cesti).

Kmečka posojilnica v Ljubljani podpira kmetovalce in je pravi kmečki denarni zavod.

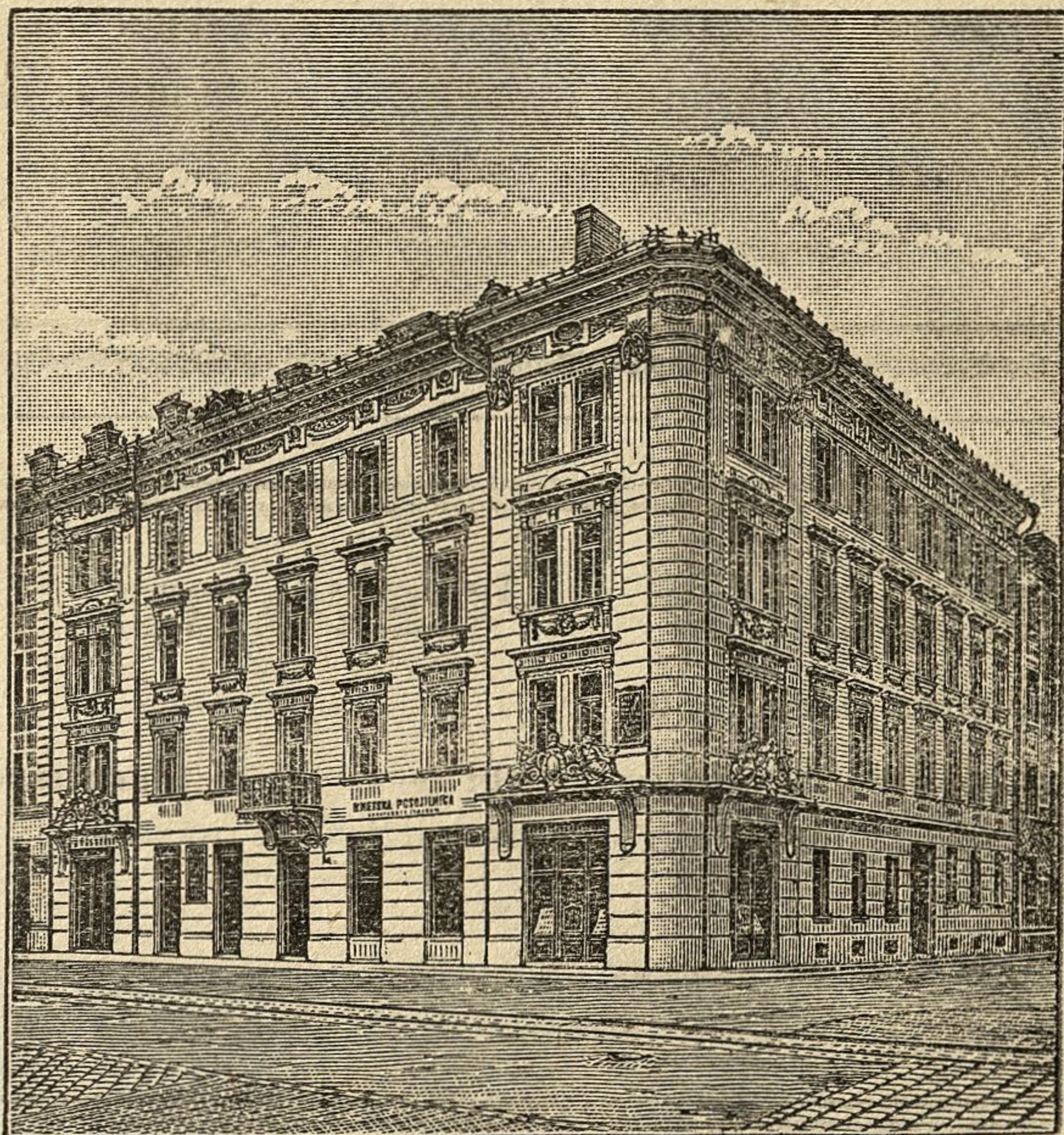
Vloge se obrestujejo po 4 $\frac{1}{2}$ %

V kmečki posojilnici je naloženo že nad 15 milijonov kron.

Rezervni zaklad čez K 300.000.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov.

Kmečka posojilnica je edin slovenski denarni zavod, ki je vpeljal hišne nabiralnike vlog.

Svoji k svojim, kmetje!

Svoji k svojim, kmetje!

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

UČENEC

iz poštene hiše, s primerno šolsko izobrazbo,
se takoj sprejme
v trgovini mešanega blaga A. Pogačnik, Cerknica.

Bencinov motor

20—24 k. s., kateri je bil samo 6 mesecev v obratu in izvrstno deluje, se vsled nabave električne moči, takoj po ceni **proda**. Kje? pove upravništvo „Notranjca“.

Več večjih in manjših stanovanj

in tudi **meblovanih sob** v moji hiši

oddam takoj v najem.

Kdor želi o tem pojasnil, naj se pri meni oglasi.

KAT. KENDA v Postojni.

Nova slovenska trgovina! Lenasi & Gerkmann, Ljubljana.

Priporoča za pomlad in poletje: Najnovejše kamgarne in druga sukna za moške obleke. — Novosti raznega volnenega blaga za ženske obleke in bluze. Najrazličnejših vrst bastisti, sateni, kambriki. — Velika zaloga perilnega blaga, šifona, gradelna, blaga za rjuhe in platna vseh vrst. — Fine garniture, odeje, preproge in zavese. — Solidne cene in točna postrežba!

Svoji k svojim!

Kdor si hoče iz drevesnice krajnega šolskega sveta
v Postojni nabaviti

triletnih smrekovih sadik za spomladansko saditev

naj jih naroči najdalje **do konec januarja t. l.**

Ker imamo kupca za celo množino, se na poznejše naročbe ne bo oziralo. **Cena je 5 K za tisoč sadik.**

Krajni šolski svet v Postojni.

Mlekarska zadruga v Postojni

želi kupiti

kolikor mogoče v sredini trga primeren **stavbinski prostor** za zgradbo zadružne mlekarne, ali pa tudi v ta namen prikladno poslopje. — Ponudniki naj vložijo svoje tozadevne pismene ponudbe pri načelništvu **mlekarske zadruga v Postojni.**

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
== dopoludne. ==

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{3}{4}\%$ od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po $5\frac{1}{2}\%$ in amortizaciji najmanj $\frac{1}{2}\%$, na osebni kredit po 6% .

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.